

Czeranowski, Feliks

Informacja o polskiej prasie technicznej (komunikat)

Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego 6/1, 192-201

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

FELIKS CZERANOWSKI

INFORMACJA O POLSKIEJ PRASIE TECHNICZNEJ

(KOMUNIKAT)

Według *Bibliografii polskiej techniczno-przemysłowej* Feliksa Kucharzewskiego w wielu czasopismach polskich ukazywały się już od XVII w. coraz to liczniejsze publikacje na tematy techniczne. I tak w czasopismach XVII w. Kucharzewski znajduje tylko dwie pozycje, a w XVIII w. już 180 pozycji, zaś w XIX w., wieku rewolucji przemysłowej — 6724 artykuły. Łącznie więc przed XX w. ukazało się w polskiej prasie 6906 artykułów o tematyce technicznej.

W redagowanej w 1848 r. przez Jana Smolera „Tydzieńskiej Nowinie” na terenie Łużyc żywo i obszernie poruszane były zagadnienia techniczne dotyczące Poznańskiego i Czech.

Pionierską misję „Dziennika Politechnicznego”, redagowanego przez braci Marczewskich i H. Pilitowskiego, który ukazywał się w Warszawie od 1860 do 1863 r., a więc przez trzy lata (regularnie co dwa miesiące — po 6 numerów rocznie), podjął wkrótce „Przegląd Techniczny”, powstały w Warszawie w 1866 r. jako wydawnictwo firmy Gebethner i Wolff. Było to pismo miesięczne poświęcone przemysłowi krajowemu, obejmujące praktyczne zastosowanie inżynierii cywilnej, budownictwa, górnictwa, mechaniki, metalurgii oraz technologii chemicznej i mechanicznej.

W pierwszym numerze tego czasopisma zamieszczony został artykuł wstępny pt. *Nowe czasy*, którego treść charakteryzuje atmosferę rozpoczynającej się epoki wcielania w życie wielkich odkryć naukowych oraz wynalazków technicznych XIX wieku. W artykule tym czytamy m. in.: „[...] w naszych czasach dzięki nadzwyczajnej czynności naukowej, jaką wiek dzisiejszy odznacza się, nauka szybkim krokiem postępuje[...] Olbrzymie wynalazki i pomysły, które pierwszą połowę naszego wieku ozdobiły, pchnęły naukę na nowe tory, po których szybko postępuje; dziś jeden dzień więcej przynosi dla ogółu wiedzy ludzkiej niż w niezbyt odległej przeszłości lata, a nawet wieki robiły”.

„Przegląd Techniczny” z krótkimi przerwami ukazywał się 98 lat i jest najstarszym ze współcześnie ukazujących się czasopism technicznych w Polsce. Obecnie jest to organ główny Naczelnej Organizacji Technicznej, wychodzi jako tygodnik w formacie $21 \times 29,7$ cm; przeciętna jego objętość wynosi 36 stron. Na łamach tego czasopisma poruszana jest tematyka ogólnotechniczna o charakterze informacyjno-publicystycznym, z zakresu techniki organizacji i ekonomiki produkcji, ważniejszych osiągnięć technicznych uzyskiwanych w poszczególnych gałęziach naszej gospodarki.

W miarę narastania problemów technicznych w 1893 r. powstało nowe pismo o bardziej wąskim profilu tematycznym, a mianowicie „Gazeta Cukrownicza”. Pismo to omawiało wówczas teoretyczne i praktyczne zagadnienia uprawy buraków cukrowych oraz produkcji cukru. Posiadało ono krąg czytelników. „Gazeta Cukrownicza” ma także swoją historię, bo przecież z małymi przerwami wychodzi do dziś. Obecnie jest pismem Stowarzyszenia Techników Cukrowników i Zjednoczenia Przemysłu Cukrowniczego. Ukazuje się jako miesięcznik w formacie $21 \times 29,7$ cm, o objętości przeciętnie 32 strony, w nakładzie 1100 egz. Wydawcą tego pisma jest Naczelna Organizacja Techniczna. Zadaniem czasopisma jest systematyczne wzmacnianie więzi nauki z praktyką fabryczną, rozpowszechnianie i propagowanie zdobyczy naukowych w zakresie uprawy buraka cukrowego oraz produkcji cukru, w powiązaniu z szeroko pojętym postępem technicznym. Czasopismo wydaje również broszury w serii Nasza Biblioteka, dotyczące aktualnych zagadnień przemysłu cukrowniczego.

W tym samym okresie powstało „Czasopismo Techniczne”, założone w 1895 r. Wychodziło ono raz w miesiącu w formacie $21 \times 29,7$ cm, o objętości przeciętnie 32 strony. Obecnie (1966 r.) czasopismo obejmuje tematycznie 4 dyscypliny nauk technicznych: architekturę, budownictwo lądowe i wodne oraz mechanikę wraz z różnymi zagadnieniami budowy i eksploatacji maszyn. Pismo posiada specjalny dodatek — „Słownik Budowlany Francusko-Polski” z zakresu technologii betonu, budownictwa żelbetowego, prefabrykacji i konstrukcji sprężonych, zawiera on około 8000 terminów, jest bogato ilustrowany. „Czasopismo Techniczne” jest przeznaczone dla inżynierów budownictwa, architektów, mechaników, technologów i studentów tych dziedzin. Wydawcą tego czasopisma jest Politechnika Krakowska.

„Mechanik” — powstały w 1909 r., jest obecnie organem głównym Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich (SIMP), wydawcą jego jest Wydawnictwo Czasopism Technicznych NOT. Ukazuje się jako miesięcznik, o objętości przeciętniej 60 stron, w formacie A4. Na łamach tego czasopisma omawiane są zagadnienia technologii przemysłu budowy maszyn. Zakres tematyczny obejmuje: konstrukcję, wykonaw-

stwo i eksploatację obrabiarek i narzędzi skrawających, zagadnienia teorii i zasad skrawania, teorię, konstrukcje technologiczne i warsztatowe. Pismo to jest przeznaczone głównie dla inżynierów i techników mechaników.

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. powstały inne branżowe czasopisma, jak np. w 1935 r. — „Przegląd Mechaniczny”. Pismo to początkowo ukazywało się jako miesięcznik, a po roku przekształciło się w dwutygodnik w formacie A4. Pismo omawia zagadnienia budowy maszyn i główne kierunki rozwojowe poszczególnych gałęzi przemysłu budowy maszyn, osiągnięcia światowe i tendencje w tym zakresie, nowe metody obliczeń elementów, zespołów i całych maszyn, zagadnienia teorii mechanizmów i maszynoznawstwa, nowe materiały konstrukcyjne.

Miesięcznik „Cement, Wapno, Gips” powstał w 1929 r. Reaktywowany po drugiej wojnie, wydawany jest przez „Arkady” również jako miesięcznik. Wychodzi w formacie A4, o różnej objętości od 24 do 32 stron. Obecnie redakcja tego czasopisma mieści się w Krakowie. Na treść poszczególnych numerów tego miesięcznika składają się zagadnienia technologii i chemii wiążących materiałów budowlanych, eksploatacja surowców, nowoczesne urządzenia produkcyjne, informacje o postępie technicznym w przemyśle oraz popularyzacja nowych gatunków materiałów wiążących. Pismo przeznaczone dla inżynierów i techników zatrudnionych w przemyśle materiałów wiążących, pracowników biur projektowych.

W 1930 r. nakładem Politechniki Warszawskiej ukazał się pierwszy numer pisma studenckiego pt. „Politechnik”, który zachował swoją nazwę do dziś. Założycielami i redaktorami z ramienia organu lewicowej organizacji studenckiej OMS „Życie” byli m. in.: Marian Spychalski, Bolesław Jaszczuk, Mieczysław Popiel i inni.

W okresie okupacji Franciszek Zubrzycki, student Wydziału Mechanicznego Politechniki Warszawskiej, późniejszy dowódca partyzanckiego oddziału GL, uczestniczył w kolportażu nielegalnie wydawanego przez organizację „Życie” pisma „Politechnik”. Odbijano je na powielaczu w prywatnym mieszkaniu, w formacie A4. Reaktywowany w 1953 r. „Politechnik” ukazuje się jako tygodnik w formacie $29,7 \times 42$ cm, o objętości 4 stron. „Politechnik” początkowo był pismem studentów Politechniki Warszawskiej, a następnie stał się pismem studentów wyższych szkół technicznych całego kraju. Na łamach czasopisma poruszane są sprawy bytowe, społeczne i kulturalne studentów.

Wśród aktualnie wydawanych periodyków Naczelnej Organizacji Technicznej znajduje się 13 tytułów, których rok powstania został odnotowany w historii czasopiśmiennictwa polskiego przed drugą wojną światową, w tym dwa czasopisma powstały jeszcze w XIX w. Tak więc prasa techniczna NOT posiada bogate i chlubne tradycje i jest ściśle związana z rozwojem przemysłu polskiego. Z pozostałych pism 21 powstało

w pierwszych latach po drugiej wojnie światowej i ukazuje się już ponad 15 lat, a tylko 10 czasopism zostało zorganizowanych w ciągu ostatniego dziesięciolecia.

Można śmiało twierdzić, że na łamach czasopism technicznych zilustrowana jest wiernie historia polskiego przemysłu i polskiej techniki.

Przed drugą wojną światową ukazywały się w Polsce 123 czasopisma techniczne. *Mały rocznik statystyczny* z 1937 r. podaje, że w r. 1935 wydawano 79 tytułów z dziedziny techniki i przemysłu oraz 44 tytuły z zakresu rolnictwa i leśnictwa.

Jest rzeczą znamioną, że historia powstawania i rozwoju czasopism technicznych wskazuje na ich ścisły związek ze stowarzyszeniami naukowo-technicznymi. Dzięki tym związkom nawet w okresie przedwojennym, kiedy troska o czasopisma ze strony państwa była tylko zwykłą formalnością, prasa techniczna mogła odgrywać dużą rolę, szczególnie w dziedzinie krzewienia postępu technicznego. Dzięki poparciu i opiece, jaką rozciągały nad czasopismami technicznymi stowarzyszenia naukowo-techniczne, prasa techniczna mogła dobrze spełniać swoje aktualne zadania.

Po odzyskaniu niepodległości, w latach 1944 i 1945, stowarzyszenia naukowo-techniczne znów podjęły swoją działalność. Zniszczenia wojenne i związana z tym konieczność odbudowy kraju postawiły przed kadrą inżynierów i techników nowe zadania. W sukurs hasłom odbudowy kraju przyszła prasa techniczna, która stała się w pierwszym okresie fachowym współorganizatorem odbudowy przemysłu. Czasopisma techniczne stały się od początku swego istnienia w warunkach Polski Ludowej obiektem zainteresowania władz partyjnych i państwowych, dzięki czemu ciężar nakładów finansowych obciążał skarb państwa, a nie — jak przed wojną — szczupłe kasy poszczególnych stowarzyszeń.

Spośród kilkunastu ówczesnych czasopism technicznych, których treść związana była z produkcją przemysłową, w okresie 1944—1949 wyodrębniło się 9 czasopism ściśle związanych ze stowarzyszeniami naukowo-technicznymi, stanowiących organy tych stowarzyszeń. Były to czasopisma: „Przegląd Techniczny”, „Gaz, Woda i Technika Sanitarna”, „Gospodarka Wodna”, „Horyzonty Techniki”, „Przegląd Budowlany”, „Przegląd Geodezyjny”, „Przegląd Elektrotechniczny”, „Przemysł Rolny i Spożywczy” i „Wiadomości Elektrotechniczne”. I tak w 1956 r. w związku z szybkim wzrostem ilości tytułów oraz wzrostem ich nakładów Naczelna Organizacja Techniczna postanowiła znacznie rozszerzyć zakres działalności wydawniczej. Na mocy uchwały w 1957 r. powołano agendę NOT pod nazwą Wydawnictwa Czasopism Technicznych. W tym okresie wydawnicza działalność była obiektem szczególnego zainteresowania Zarządu NOT, który powołał specjalną komisję społeczną w celu zbadania organizacji i działalności Wydawnictw. Stwierdzono, że prasa techniczna winna służyć in-

teresom całego społeczeństwa i państwa ludowego w dziele budowy socjalizmu, nowej socjalistycznej gospodarki i kultury oraz organizować siły mas ludowych, wiązać je z interesami ogólnonarodowymi i wskazywać nowe perspektywy rozwojowe.

Szczególne zaś jej zadania sprecyzowano w następujący sposób. Prasa techniczna powinna:

- informować o ogólnych perspektywach i kierunkach rozwoju techniki światowej;

- czuwać nad rozwojem postępu technicznego w kraju, ujawniać i zwalczać przyczyny jego zahamowań, współdziałać w usuwaniu trudności w realizacji narodowych planów gospodarczych;

- upowszechniać nowe osiągnięcia nauk technicznych oraz doświadczenia produkcyjne krajowe i zagraniczne;

- podnosić poziom kwalifikacji zawodowych kadr technicznych w zakresie naukowo-technicznym i techniczno-gospodarczym;

- kształtować światopogląd społeczny kadr technicznych, rozwijać świadomość roli i zadań techniki i kadr technicznych w ustroju socjalistycznym;

- prowadzić twórczą, społeczną krytykę wśród inteligencji technicznej w dziedzinie gospodarki narodowej oraz piśmiennictwa technicznego;

- zapewnić utrzymanie żywej i ścisłej łączności polskiej inteligencji technicznej z państwową administracją gospodarczą oraz ze społecznym ruchem stowarzyszeń naukowo-technicznych w dziedzinie technicznej, gospodarczej i ideologicznej.

Wydawnictwa Czasopism Technicznych NOT, jako czołowy wydawca prasy technicznej, spełniają znaczną rolę w czasopiśmienniczej działalności specjalistycznej w imieniu NOT, wydając obecnie 46 tytułów czasopism.

W *Katalogu prasy polskiej*, wydanym przez „Ruch” w 1963 r., czasopisma techniczne wykazane są w kilku różnych działach. Zasadniczy dział — „Czasopisma techniczne”, zawiera 129 pozycji, a pozostałe działy bibliograficzne, szczególnie działy „Czasopisma komunikacyjne” i „Czasopisma rolnicze”, wykazują jeszcze około 30 tytułów ściśle związanych z techniką w sensie ich powiązania z produkcją przemysłową.

Kryterium zaliczenia czasopisma do grupy czasopism technicznych jest bardzo trudne, a ściśle sprecyzowanie wręcz niemożliwe. Można by bowiem mieć zastrzeżenia co do potraktowania jako czasopisma w ogóle szeregu pozycji wykazanych w grupie „Czasopism technicznych”, np. różnego rodzaju biuletyny wydawane przez ośrodki informacji naukowo-technicznej.

Z drugiej strony szereg pism wykazanych w innych „nietechnicznych” działach *Katalogu* można śmiało zaliczyć do kategorii czasopism technicz-

nych. Rzecz oczywista, że w naszych rozważaniach pomijamy zupełnie te tytuły, które prowadząc kolumny, działy lub kąciki techniczne nie stanowią jednak typowej prasy technicznej.

Różnorodność wydawnictw technicznych oraz ich form edytorskich i zawartości treściowej nie pozwala na dokonanie ścisłego podziału na rodzaje (grupy) wydawnictw. Można jednak w dość dokładnym przybliżeniu wydzielić następujące rodzaje:

- a) czasopisma techniczne wydawane przez przedsiębiorstwa wydawnicze i zarejestrowane w GUKPiW;
- b) wydawnictwa instytutów naukowych i laboratoriów naukowo-badawczych;
- c) wydawnictwa zjednoczeń przemysłowych i zakładów pracy;
- d) wydawnictwa wyższych szkół technicznych;
- e) wydawnictwa biur studiów i projektów typowych;
- f) wydawnictwa branżowych ośrodków informacji naukowo-technicznej (biuletyny, przeglądy dokumentacyjne, ekspres-informacje).

Szeroka inicjatywa wydawnicza instytutów, zjednoczeń i zakładów pracy prowadzi w wielu przypadkach do stopniowego przekształcania początkowo powielanych i niskonakładowych biuletynów w regularne czasopisma, najczęściej ze względu na ich powielaną formę druku nie podlegającą rygorom, jakim podlega prasa techniczna produkowana przez przedsiębiorstwa wydawnicze.

Czasopisma techniczne w Polsce są przedmiotem działalności edytorskiej 19 wydawnictw; poszczególne tytuły wydawane są również przez różne instytucje państwowe i organizacje społeczne. Sprawę tę ilustruje tabela.

Niezależnie od wydawania regularnych czasopism technicznych zachodzi od kilku lat zjawisko pojawiania się licznych wydawnictw periodycznych, które, powołane w ściśle określonych celach, zaczęły do pewnego stopnia „konkurować” z czasopismami, niejednokrotnie zastępując te czasopisma. Są to przeważnie biuletyny ośrodków informacji naukowo-technicznej, wydawnictwa instytutów naukowo-technicznych itp.

Ostatnio ze względu na konieczność uporządkowania ruchu wydawniczego w technice zwrócono uwagę na nieuzasadnioną obfitość tych wydawnictw oraz na ich treść nie zawsze odpowiadającą założeniom, które zdecydowały o powołaniu wielu spośród tych wydawnictw do życia.

W poszczególnych dziedzinach techniki przeprowadzone zostały badania w tej sprawie przez powołaną w tym celu specjalną komisję rzeczoznawców przy Wydawnictwach Czasopism Technicznych z udziałem przedstawicieli Głównego Urzędu Kontroli Prasy.

Ze względu na duże trudności w uzyskaniu pełnej informacji (GUKPiW nie prowadzi ewidencji wydawnictw produkowanych w formie

powielaczowej) sporządzenie dokładnego, pełnego rejestru periodyków okazało się niemożliwe.

Uzyskano ogółem dane dotyczące 332 periodyków (szacunkowo około 70—80% tego typu wydawnictw), w tym: energetyka i przemysł elektro-techniczny — 19, budownictwo i przemysł materiałów budowlanych — 61, chemia — 23, tele- i radiotechnika — 26, przemysł spożywczy — 31, przemysł maszynowy — 80, przemysł drzewny i papierniczy — 16, przemysł lekki — 29, górnictwo — 34, hutnictwo — 13.

Komisja nie zajmowała się wydawnictwami Polskiej Akademii Nauk ze względu na ich ściśle naukowy charakter.

Ze względu na treściową zawartość czasopism technicznych można je podzielić na następujące grupy:

- a) czasopisma ogólnotechniczne,
- b) czasopisma popularnotechniczne,
- c) czasopisma międzybranżowe,
- d) czasopisma branżowe.

Grupa czasopism ogólnotechnicznych reprezentowana jest przez tygodnik „Przegląd Techniczny” oraz ściśle z nim związane „Zeszyty Problemowe Przeglądu Technicznego”, które stanowią monograficzne obszernie opracowania wybranych aktualnych problemów polskiego przemysłu i techniki.

Grupę czasopism popularnotechnicznych tworzą dwa czasopisma: „Horyzonty Techniki” i „Horyzonty Techniki dla Dzieci”. Czasopisma te zostały powołane do życia głównie w celu rozwoju politechnizacji społeczeństwa i młodzieży. Odpowiednią rangę tej działalności nadały uchwały IV Plenum PZPR dotyczące postępu technicznego oraz ostatnia reorganizacja szkolnictwa.

Trzecia grupa czasopism NOT to czasopisma międzybranżowe. Są to periodyki, których treść dotyczy różnych dziedzin techniki i które są organem bądź NOT, bądź też równocześnie kilku stowarzyszeń naukowo-technicznych. Naczelna Organizacja Techniczna wydaje 5 takich czasopism: kwartalnik „Ochrona przed Korozją” oraz miesięczniki — „Ochrona Pracy”, „Gospodarka Paliwami i Energią”, „Pomiary, Automatyka i Kontrola” i „Wynalazczość i Racjonalizacja”. Każde z tych czasopism zajmuje się problematyką, która znajduje swoje odbicie we wszystkich dziedzinach techniki.

Najliczniejszą grupę czasopism NOT stanowią specjalistyczne czasopisma branżowe, których jest 36. Są to czasopisma: „Budownictwo Okrętowe”, „Chemik”, „Energetyka”, „Gazeta Cukrownicza”, „Gaz, Woda i Technika Sanitarna”, „Gospodarka Wodna”, „Inżynieria i Budownictwo”, „Maszyny i Ciągniki Rolnicze”, „Mechanik”, „Odzież”, „Poligrafika”, „Przegląd Budowlany i Budownictwo Mieszkaniowe”, „Przegląd

Drobnej Wytwórczości”, „Przegląd Elektroniki”, „Przegląd Elektrotechniki”, „Przegląd Kolejowy”, „Przegląd Geodezyjny”, „Przegląd Mechaniczny”, „Przegląd Odlewnictwa”, „Przegląd Papierniczy”, „Przegląd Skórzany”, „Przegląd Spawalnictwa”, „Przegląd Telekomunikacyjny”, „Przegląd Włókienniczy”, „Przemysł Chemiczny”, „Przemysł Drzewny”, „Przemysł Fermentacyjny”, „Przemysł Spożywczy”, „Szkło i Ceramika”, „Technika Lotnicza”, „Technika Motoryzacyjna”, „Technik Włókienniczy”, „Wiadomości Elektrotechniczne”, „Wiadomości Melioracyjne i Łąkarskie”, „Wiadomości Naftowe”, „Wiadomości Tytoniowe”.

Pisząc o czasopismach branżowych, należy zwrócić uwagę na ich dwupoziomowość występującą w niektórych branżach, na przykład miesięcznik „Mechanik”, organ SIMP, zawiera materiały mające praktyczne walory warsztatowe, natomiast dwutygodnik „Przegląd Mechaniczny”, będąc pismem naukowo-technicznym, specjalizuje się w zamieszczaniu prac naukowo-badawczych, projektów nowych maszyn i urządzeń, nowych metod kontroli technicznej itp. Takim czasopismem jest także miesięcznik „Poligrafika”, organ Sekcji Poligrafów przy SIMP, który omawia zagadnienia związane z produkcją i techniką, ekonomiką i organizacją, ruch wydawniczy, technikę wydawniczą, wydawnictwa fachowe, bibliografię poligraficzną; zawiera działy: „Czytelnicy piszą”, „Recenzje”, „Z życia sekcji poligrafów”, „Badania i studia”. Czasopismo to przeznaczone jest dla inżynierów i techników poligrafów, uczniów szkół poligraficznych, personelu inżynieryjno-technicznego drukarni i wydawnictw. Podobny związek zachodzi między „Wiadomościami Elektrotechnicznymi” i „Przeglądem Elektrotechnicznym”, „Chemikiem” i „Przemysłem Chemicznym”, „Technikiem Włókienniczym” i „Przeglądem Włókienniczym”.

Należy ponadto dodać, że nie wszystkie czasopisma będące organami stowarzyszeń naukowo-technicznych znajdują miejsce w systemie organizacji wydawniczej NOT. Poza tym systemem znajduje się bowiem grupa czasopism górniczych i hutniczych, wydawanych w Katowicach przez Wydawnictwo Górniczo-Hutnicze. Czasopismami tymi rządzą zupełnie odrębne prawa ekonomiczne, mające wpływ na ich treść merytoryczną, formę edytorską, nakład, czytelnictwo itp.

Nakłady czasopism technicznych wykazują stałą tendencję wzrostu. Jeśli na przykład stan z 1955r. przyjmiemy za 100%, to w następnych latach globalny nakład wszystkich czasopism kształtować się będzie następująco:

1955 — 100,0 %	1959 — 141,1 %
1956 — 114,6 %	1960 — 140,5 %
1957 — 128,9 %	1961 — 142,4 %
1958 — 134,9 %	1962 — 166,0 %

Dane te zostały zupełnie celowo wyprowadzone od 1955 r., gdyż w tym roku nastąpił dość gwałtowny kryzys w kształtowaniu się nakładów czasopism technicznych ze względu na poważną podwyżkę cen czasopism, zarówno w prenumeracie, jak również w sprzedaży indywidualnej. Podobne zresztą zjawisko wystąpiło w całej prasie polskiej.

Warto prześledzić jeszcze, jak kształtowały się średnie nakłady miesięczne czasopism technicznych w tym samym okresie.

Rok	Nakład miesięczny w egzemplarzach	%
1956	211 932	100,0
1957	221 816	104,4
1958	210 279	96,0
1959	221 044	104,3
1960	235 498	111,1
1961	256 470	121,0
1962	296 884	140,1

Dość poważny wzrost średniego nakładu w latach 1961 i 1962 nastąpił głównie na skutek podniesienia nakładów czasopism popularnotechnicznych.

Obraz wynikający z wyżej przytoczonej tabeli jest na ogół optymistyczny. Nie należy jednak zapominać o tym, że aż 21 czasopism Naczelnej Organizacji Technicznej nie osiągnęło dotychczas poziomu nakładów sprzed 1956 r.

Podział czasopism technicznych w zależności od wysokości jednorazowego nakładu jest aktualnie następujący:

Wysokość nakładu	Liczba czasopism
poniżej 1 000 egz.	4
1 000— 3 500 „	25
3 500— 5 000 „	5
5 000—10 000 „	7
powyżej 10 000 „	5

Niniejsza tabela uwzględnia wydawnictwo „Horyzonty Techniki dla Dzieci” w języku rosyjskim. Nakład tej wersji wynosił w 1963 r. 40 tys. egz. niezależnie od polskiej wersji tego czasopisma. Jak wynika z tej tabeli, typowym nakładem dla czasopism technicznych jest nakład około 3 tys. egzemplarzy; jest to nakład odnoszący się szczególnie do czasopism branżowych typu naukowo-technicznego.

LITERATURA

1. *Katalog wydawnictw przemysłu ciężkiego*, Warszawa 1962.
2. *Katalog czasopism technicznych NOT*, Warszawa 1965.
3. *Katalog prasy polskiej*, wyd. „Ruch”, Warszawa 1960.
4. *Katalog prasy polskiej*, wyd. „Ruch”, Warszawa 1963.
5. K u c h a r z e w s k i J., *Bibliografia polska techniczno-przemysłowa*, 1862.
6. *Spis czasopism wychodzących w Polsce w latach 1944—1945*, Warszawa 1948.
7. Archiwum Zarządu NOT, sprawozdania, maszynopis.
8. *Mały rocznik statystyczny*, Warszawa 1937.
9. „Przegląd Techniczny”, 1866, nr 1.
10. „Dziennik Politechniczny”, 1860, nr 1.
11. Opracowanie rzeczoznawców, członków komisji przy WCT—NOT, Archiwum WCT—NOT, 1963.